

Overstad te Alkmaar

Inventarisatie beschermde fauna in 2011

Eindrapportage, 7-12-2011

M. van Straaten

2011

Opdrachtgever
Gemeente Alkmaar

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

Hazenkoog 35-A
1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding tot het onderzoek.....	3
1.2	Ligging van het onderzoeksgebied	3
2	Methode	4
2.1	Vissen.....	4
2.2	Broedvogels	4
2.3	Vleermuizen	4
3	Resultaten	5
3.1	Vissen.....	5
3.2	Jaarrond beschermde broedvogels	5
3.3	Vleermuizen	5
4	Wetgeving	8
4.1	Flora- en faunawet.....	8
4.1.1	Zorgplicht.....	8
4.1.2	Verbodsbepalingen	8
4.1.3	Vrijstellingen.....	8
4.1.4	Ontheffingsmogelijkheid	8
4.1.5	Gedragscode.....	9
4.1.6	Broedvogels	9
4.2	Gebiedsbescherming	10
4.2.1	Ecologische hoofdstructuur (EHS).....	10
4.3	Rode lijsten.....	10
4.4	Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet.....	10
4.5	Wabo.....	10
5	Conclusies en aanbevelingen.....	11
6	Literatuur	12
Bijlage 1.	Bemonsterde trajecten visinventarisatie.....	13
Bijlage 2.	Gebiedsfuncties Gewone dwergvleermuis	14
Bijlage 3.	Territoria van de Huismus.....	15

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

De Gemeente Alkmaar is voornemens een nieuw bestemmingsplan op te stellen voor het gebied Overstad te Alkmaar. Bij het opstellen van een bestemmingsplan, waarbij natuurwaarden in het geding (kunnen) zijn, moet op grond van een onderzoek worden vastgesteld of een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is vereist.

In 2005 is in het kader van de Flora- en faunawet reeds een *quick scan* uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna (SLUIS, 2005).

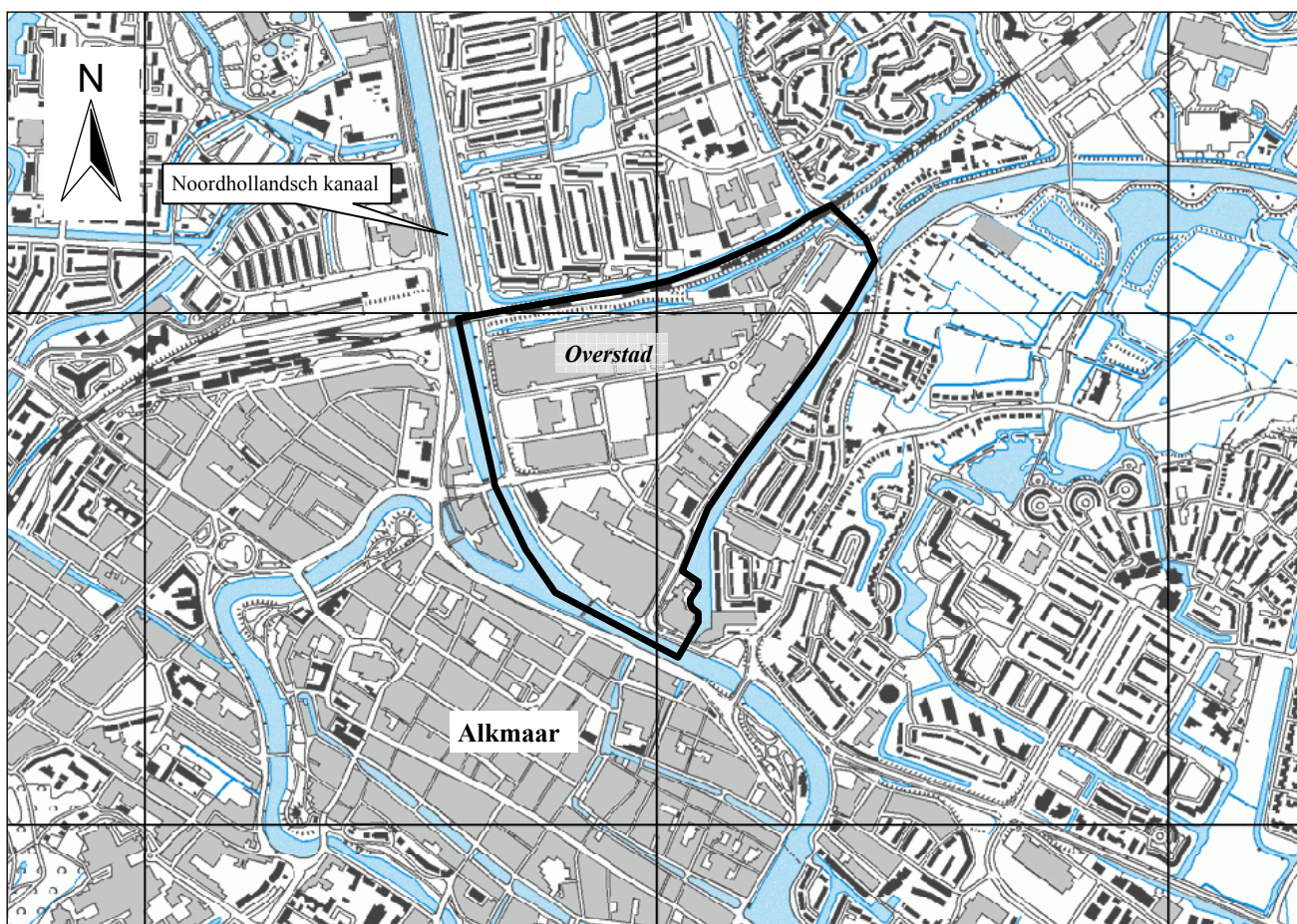
Op grond van deze *quickscan* werd vervolgonderzoek aanbevolen naar vleermuisverblijven en beschermde vissoorten. De Gemeente Alkmaar heeft ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot gevraagd om dit vervolgonderzoek uit te voeren. Daarnaast heeft de gemeente Alkmaar gevraagd om een aanvullend onderzoek naar jaarrond beschermde broedvogels (Huismus en Gierzwaluw) uit te voeren.

Dit rapport doet verslag van dit onderzoek.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

In Figuur 1 is de ligging van het plangebied weergegeven. Het gebied ligt ten noorden van het Noordhollandsch kanaal tegenover het oude stadcentrum van Alkmaar.

Het plangebied bestaat voor het grootste deel uit bedrijventerrein en winkels, ingeklemd in een dichtbebouwde stedelijke omgeving. Veel van de bebouwing betreft loodsen en gebouwen met platte daken. In de zuidelijke punt van het plangebied is een winkelcentrum met daarboven woningen aanwezig.

Figuur 1. Ligging van het plangebied

2 Methode

2.1 Vissen

Het doel van de visseninventarisatie was inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde soorten. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de meest recente versie van het protocol voor inventarisaties zoals is opgesteld door Gegevensautoriteit Natuur (GaN).

Driemaal is een steekproefsgewijze inventarisatie uitgevoerd in het onderzoeksgebied. In Tabel 1 zijn de bezoekdatums en de geleverde inspanning te vinden.

Tabel 1.
Bezoekdatums, weersomstandigheden en opzet van het vissenonderzoek in Overstad te Alkmaar in 2011.

Datum	Tijd	Weer	Opzet
8 sept	11.50-14.15	Buien, bewolkt, W4, ±17 °C	Electrisch vissen, 1 persoon
23 okt	09.30-11.15	Droog, helder, ZZO4, ±12 °C	Electrisch vissen, 1 persoon
29 okt	16.25-18.30	Droog, half bewolkt, Z2, ±14 °C	Electrisch vissen, 1 persoon

Er zijn vismonsters genomen op locaties en in biotopen waar zich de hoogste trefkans voor beschermde soorten voordoet. Bij de visseninventarisatie is gebruik gemaakt van de methode 'elektrisch vissen'. Hierbij wordt al staande in het water een elektrisch spanningsveld gecreëerd met behulp van een installatie die op het lichaam gedragen wordt. Door het spanningsveld worden vissen verdoofd en onbewust gestimuleerd om naar het speciaal hiervoor ingerichte vangnet te zwemmen. Het toepassen van deze methode is ook effectief in water met veel obstakels (bijvoorbeeld afval, takken of grote hoeveelheden vegetatie). Ook laten juist de snellere, grotere en vrij zwemmende exemplaren zich makkelijker vangen.

Uiteraard zijn eventuele zichtwaarnemingen van bijvoorbeeld Snoek en Karper meegenomen in de resultaten. Doordat deze inventarisatie deels in de nazomer is uitgevoerd kunnen er eenzomerige exemplaren van de wat grotere en vrijzwemmende soorten worden gevangen.

De ligging van de bemonsterde trajecten in het onderzoeksgebied staan aangegeven in Bijlage 1

De determinatie vond plaats in het veld. Alle vangsten en waarnemingen zijn op veldkaarten ingetekend. Daarbij is de classificatie uit Tabel 2 aangehouden.

Tabel 2.
Abundantieclassen voor faunakaractering.

Abundantieklasse	Aantal exemplaren
1	1
2	2-5
3	6-10
4	11-20
5	>20

2.2 Broedvogels

Het doel van het onderzoek naar jaarrond beschermde broedvogels was inzicht te krijgen in de mogelijke aanwezigheid van Gierzwaluwen en het maken van een schatting van het aantal aanwezige Huismussen.

De vogels zijn gedeeltelijk geïnventariseerd tijdens en na afloop van de bezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek. In totaal zijn in de periode drie bezoeken uitgevoerd op 6 juli, 19 juli en 8 september 2011 waarbij gelet is op aanwezige broedvogels.

2.3 Vleermuizen

Het doel van het onderzoek is om de aanwezigheid en de verspreiding van vleermuizen in het plangebied in kaart te brengen. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de richtlijnen uit het protocol voor vleermuisinventarisaties, zoals dat is opgesteld door het Vleermuisvakberaad (VLEERMUISVAKBERAAD, 2011).

Voorafgaand aan het veldwerk is nagegaan welke vleermuissoorten redelijkerwijs of mogelijk te verwachten zijn binnen het onderzoeksgebied. Bekende verspreidingsgegevens en de aanwezigheid van voorkeurs habitat binnen het plangebied en de directe omgeving zijn hierbij betrokken.

Door middel van veldwerk zijn de daadwerkelijke aanwezigheid en verspreiding van vleermuizen in het plangebied onderzocht. Door te zoeken naar verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden zijn de gebiedsfuncties voor de aanwezige vleermuissoorten in kaart gebracht. Overdag kunnen (potentiële) vleermuisverblijven in gebouwen of bomen worden vastgesteld, waarbij soms ook sporen van gebruik zichtbaar zijn. Het feitelijke terreingebruik door vleermuizen is 's nachts onderzocht door middel van surveilleren en posten met gebruik van batdetectors. Er zijn vijf bezoeken afgelegd in de periode juli tot en met september 2011. In Tabel 3 zijn de bezoekdatums, weersomstandigheden, opzet en de geleverde inzet per bezoek weergegeven.

Tabel 3.
Overzicht en informatie van de veldbezoeken ten behoeve van het vleermuisonderzoek in Overstad te Alkmaar in 2011.

Datum	Tijd	Weersomstandigheden	Opzet	Inzet
6 juli	03.15-05.20	Droog, half bewolkt, ZW3, ±14°C	Terreingebruik en kraamkolonies	Twee personen met batdetector
7 juli	22.00-23.20	Droog, half bewolkt, Z3, ±18°C	Uitvlieggedrag bij mogelijk verblijf	Eén persoon met batdetector
19 juli	01.00-04.30	Droog, helder, WZW3, ±15°C	Terreingebruik en kraamkolonies	Twee personen met batdetector
8 september	20.25-01.15	Droog, half bewolkt, W4, ±15°C	Terreingebruik en baltsgedrag	Eén persoon met batdetector
24 september	19.40-00.25	Droog, helder, ZZO2, ±14°C	Terreingebruik en baltsgedrag	Eén persoon met batdetector

3 Resultaten

3.1 Vissen

Een overzicht van de aangetroffen vissen staat in Tabel 4. Er zijn acht vissoorten gevangen. Beschermde soorten zoals Bittervoorn en Kleine modderkruiper werden niet aangetroffen.

Tabel 4.

Vastgestelde soorten vissen met bijbehorende indicatie van de aantallen in Overstad te Alkmaar in 2011.

Soort	Aantal	Beschermd
Paling	enkele	
Brasem	10-tallen	
Giebel	10-tallen	
Karper	100-den	
Blankvoorn	10-tallen	
Driedoornige stekelbaars	enkele	
Tienddoornige stekelbaars	10-tallen	
Baars	10-tallen	

Wateren zijn schaars aanwezig in Overstad. Belangrijke wateren die als leefgebied dienen voor vissen zijn vooral aanwezig in de noordoostelijke punt van het plangebied. De hier aanwezige brede sloot die evenwijdig loopt aan het spoor, is geïsoleerd en staat dus niet in directe verbinding met andere wateren. Hierdoor is de sloot slecht bereikbaar voor vissen uit aangrenzende watersystemen waardoor er sprake is van een zeer arme visfauna met soorten als Karper, Giebel en Tienddoornige stekelbaars. Giebel, een wilde ondersoort van de goudvis, en Karper zijn zeer waarschijnlijk uitgezet in de brede sloot.

De smalle sloot die is gelegen tussen de Zijperstraat en de spoorlijn is eveneens sterk geïsoleerd. In deze sloot is slechts één vissoort vastgesteld, namelijk de Tienddoornige stekelbaars.

De meest noordelijke sloot staat in directe verbinding met de Hoornse Vaart en fungeert als een klein inlaatkanaal naar de waterpartijen aan de noordzijde van de spoorlijn. In deze sloot zijn dan ook de meeste vissoorten vastgesteld. De oevers van deze sloot zijn steil en gedeeltelijk beschoeid. Hierdoor en vanwege het troebele water is een matig ontwikkelde watervegetatie aanwezig waardoor het niet verwonderlijk is dat hier vooral de meer algemene vissoorten van Nederland zijn vastgesteld die minder hoge eisen aan het watermilieu stellen.

3.2 Jaarrond beschermde broedvogels

Huismus

Op slechts één gebouw in Overstad aan de Kwakelkade zijn Huismussen vastgesteld. Hierbij bleek uit het territoriale gedrag van drie mannetjes dat in dit gebouw verblijfplaatsen en/of nesten aanwezig zijn.

Het gaat hierbij dan ook om één van de weinige gebouwen in het plangebied met een dakbedekking met dakpannen. De locatie van het gebouw staat weergegeven in Bijlage 3. Het overgrote deel van Overstad is erg matig geschikt als leefgebied voor de Huismus. Naast het ontbreken van nestgelegenheid in de platte daken en loodsen met een enkel dak, zijn er weinig foerageergebieden aanwezig zoals bosjes, struwelen, ruigteterreinen en tuinen.

Gierzwaluw

Gierzwaluwen werden niet vastgesteld in Overstad. Deze soort is, nog meer dan de Huismus, afhankelijk van gebouwen met een dakbedekking met dakpannen met daartussen veel gaten en kieren. Dergelijke gebouwen zijn niet aanwezig in het plangebied. In de directe nabijheid van Overstad zijn echter veel mogelijkheden voor Gierzwaluwen aanwezig in o.a. historische gebouwen in en rond het centrum van Alkmaar.

Het gebouw aan de Kwakelkade waar 3 paar Huismussen werden vastgesteld die gebruik maken van de dakbedekking met dakpannen.

3.3 Vleermuizen

In Overstad te Alkmaar zijn vijf soorten vleermuizen vastgesteld. In Tabel 5 staan de aangetroffen soorten. Er werden vooral foeragerende vleermuizen waargenomen. Daarnaast werd een tijdelijke verblijfplaats van Gewone dwergvleermuizen vastgesteld. Verblijfplaatsen in bomen zijn niet gevonden.

Tabel 5.

Vastgestelde soorten vleermuizen met bijbehorende indicatie van de aantallen in Overstad te Alkmaar in 2011.

Soort	Aantal	Beschermd
Ruige dwergvleermuis	enkele	x (HR IV)
Gewone dwergvleermuis	10 tallen	x (HR IV)
Meervleermuis	1	x (HR IV)
Rosse vleermuis	1	x (HR IV)
Laatvlieger	enkele	x (HR IV)

De brede, geïsoleerde brede sloot langs het spoor welke een foerageergebied vormt voor Gewone dwergvleermuizen.

In Overstad werd over het algemeen een matige vleermuisactiviteit vastgesteld. Dit is vooral het gevolg van de schaarse aanwezigheid van geschikt foerageergebied in de vorm van bosschages en wateren. Daarnaast zijn de meeste wegen en straten sterk verlicht tijdens de nachtperiode waardoor deze worden gemeden door vleermuizen. De meeste vleermuisactiviteit werd waargenomen langs de noordelijke grens van het plangebied langs de spoorlijn, Zijperstraat en de sloot naar de Hoornse Vaart.

De Gewone dwergvleermuis, de Laatvlieger en de Ruige dwergvleermuis werden met duidelijk terrein-gebonden gedrag vastgesteld in het onderzoeksgebied. Een waarneming van een Rosse vleermuis betrof een overvliegend dier die verder geen binding vertoonde met het plangebied. Ook de waarneming van een Meervleermuis betrof één enkel dier die de Hoornse Vaart als vliegroute gebruikte en dus net buiten het gebied werd waargenomen.

Hieronder worden kort de soorten met gebiedsgebonden activiteit besproken.

Gewone dwergvleermuis

De Gewone dwergvleermuis is de meest verspreide en talrijkste vleermuissoort in Nederland. Deze soort is hoofdzakelijk gebouwbezonend, waarbij het gehele jaar vooral spouwmuren en besloten ruimtes achter betimmeringen en daklijsten worden gebruikt.

Nachtelijk zwermgedrag rond een verblijfplaats in voorjaar en zomer duidt op de aanwezigheid van (kraam)kolonies. Door de verborgen leefwijze gedurende de winterperiode zijn overwinterende dieren vaak onvindbaar. Een sterke aanwijzing voor dergelijke winterverblijven zijn de aanwezigheid van paargezelschappen die gedurende de baltsperiode in de nazomer en herfst rond verblijfplaatsen kunnen worden waargenomen. Jachtgebieden bevinden zich overwegend in besloten tot halfopen landschap binnen enkele kilometers van de (zomer)verblijven.

De bosschages en wateren langs de noordelijke grens van Overstad werden het meest als foerageer-

gebied gebruikt door Gewone dwergvleermuizen. De locatie van dit foerageergebied staat weergegeven in Bijlage 2.

Tijdens het eerste bezoek op 6 juli werden enkele invliegende Gewone dwergvleermuizen waargenomen in een gebouw langs de Zijperweg. Het gaat hierbij om een steegje tussen de gebouwen waar een gat in de muur aanwezig is. Deze steeg is in gebruik door Autobedrijf Dave Kuys. Om meer zekerheid te krijgen of het hierbij om een kraamkolonie zou kunnen gaan is de volgende avond in de steeg gepost om uitvliegende dieren te tellen. Uitvliegende dieren werden echter niet vastgesteld zodat geconcludeerd moest worden dat het om een tijdelijk verblijf van Gewone dwergvleermuizen gaat. De locatie van dit verblijf is weergegeven in Bijlage 2.

Paarverblijven werden in het onderzoeksgebied niet vastgesteld. De meest noordelijke sloot werd door Gewone dwergvleermuizen duidelijk gebruikt als vliegroute vanaf de spoorlijn richting de Hoornse Vaart.

Ruige dwergvleermuis

De Ruige (of Nathusius') dwergvleermuis is in ons land jaarrond een algemeen verspreide soort, met name ten noorden van de grote rivieren. Het leefgebied is zeer divers, maar de grootste aantallen bevinden zich in bosrijk of parkachtig gebied. Ruige dwergvleermuizen gebruiken uiteenlopende (tijdelijke) verblijfplaatsen, zoals: boomholten, bastspalten, nestkasten, spouwmuren, houtstapels en kelders. Hoewel de soort in ons land ook 's zomers verspreid wordt waargenomen, bevinden kraamkolonies zich vooral in Noord- en Oost-Europa (slechts één keer in ons land).

In het onderzoeksgebied werden Ruige dwergvleermuizen uitsluitend foeragerend aangetroffen. Er werden geen aanwijzingen gevonden voor verblijfplaatsen in het onderzoeksgebied.

Laatvlieger

De Laatvlieger komt in ons land algemeen verspreid voor rond dorpen in agrarisch gebied, parken, tuinen en stadsranden. De soort staat in Nederland bekend als jaarrond uitsluitend gebouwbezonend.

Kraamkolonies worden vooral aangetroffen op (kerk)zolders, in spouwmuren of achter gevelbekleding, waarbij dieren vaak weggekropen zijn tussen balken en in spleten. Een populatie bewoont veelal een netwerk van verblijven, waarbij relatief vaak van plaats wordt gewisseld. Overwinterende dieren worden meestal in kleine groepjes aangetroffen, mogelijk in dezelfde gebouwen als waarin zich de zomerverblijven bevinden.

Laatvliegers foerageren na het uitvliegen eerst kort in sociale groepen nabij de kolonieplaats. Daarna zoeken ze afzonderlijk de open jachtgebieden op. Hierbij kunnen relatief grote afstanden worden afgelegd.

In het gebied zijn enkele waarnemingen gedaan van de Laatvlieger. Er werden geen aanwijzingen gevonden voor verblijfplaatsen.

4 Wetgeving

4.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is het nationale wettelijke kader dat de soortbeschermende bepalingen van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn in nationaal recht heeft omgezet.

De soortenlijst die volgt uit deze bepalingen is aangevuld met een extra aantal landelijk te beschermen soorten door de Minister van ELI.

4.1.1 Zorgplicht

Een belangrijke bepaling van de Flora- en faunawet is de zorgplicht die stelt “dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

4.1.2 Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet bepaalt dat het verboden is:

- ♣ Planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- ♣ Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen, dan wel opzettelijk te veront-rusten (artikel 9 en 10);
- ♣ Verder is het verboden van beschermde diersoorten nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikel 11) en iets dergelijks geldt voor eieren (artikel 12).

4.1.3 Vrijstellingen

De Mol is vrijgesteld van de verboden van de artikelen 9 t/m 11 en daarnaast zijn Bosmuis, Veldmuis en Huis-spitsmuis vrijgesteld in of op gebouwen of daarbij behorende erven.

Er zijn daarnaast nog een aantal andere algemene soorten aangewezen die vrijgesteld zijn van de ver-

Kader: Tabellen van de Flora- en faunawet

Voor een precies overzicht van soorten in de tabellen zie: <http://www.dasenboom.nl/pdf/soorten%20FFW%20tabel%203.pdf>

Tabel 1	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkeling, geldt een vrijstelling voor de soorten in Tabel 1. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. -Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in Tabel 1 wel een ontheffing nodig.
Tabel 2	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkeling, geldt een vrijstelling voor de soorten in Tabel 2, <u>mits</u> activiteiten aantoonbaar worden uitgevoerd op basis van een door de minister van ELI goedgekeurde gedragscode. -Als de functionaliteit van de voortplantings-, rust- en/of vaste verblijfplaats niet kan worden gegarandeerd en men niet in het bezit is van een dergelijke gedragscode, is voor de soorten in Tabel 2 een ontheffing nodig. -De ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld op de punten 1)in welke mate treedt schade op? 2)komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?
Tabel 3	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ‘bestendig beheer en onderhoud’ of ‘bestendig gebruik’, geldt een vrijstelling voor de soorten in Tabel 3, <u>mits</u> activiteiten aantoonbaar worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. -Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, en de functionaliteit van de voortplantings-, rust- en/of vaste verblijfplaats kan niet worden gegarandeerd, dan is voor Tabel 3 soorten een ontheffing nodig, ook met gedragscode. -De ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld op de punten 1)in welke mate treedt schade op? 2)is er een wettelijk belang? 3)is er een andere bevredigende oplossing (alternatieven)? 4)komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar? -Ook voor vogels geldt deze zware toets.

boden van de artikelen 8 t/m 12, indien werkzaamheden worden verricht in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud, van bestendig gebruik of van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor deze soorten hoeft dan geen ontheffing te worden aangevraagd. Dit wordt het ‘lichte beschermingsregime’ genoemd, geldend voor de zogenaamde ‘Tabel 1-soorten’ (zie kader ‘Tabellen van de Flora- en faunawet’).

4.1.4 Ontheffingsmogelijkheid

Ruimtelijke ontwikkeling en (her)inrichting zoals het aanleggen van woningbouw- of bedrijventerreinen, heeft veelal beschadiging of de vernieling tot gevolg

van de voortplantings- en rustplaatsen van de in het gebied voorkomende (beschermd) soorten.

In bepaalde gevallen moet dan ontheffing volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet verkregen worden.

Als er beschermd soorten voorkomen uit **Tabel 2** en **Tabel 3** (zie kader 'Tabellen van de Flora- en faunawet') én als het niet mogelijk is door middel van verzachtende en/of compenserende maatregelen schade aan deze natuurwaarden te voorkomen, dan is ontheffing vereist.

Als door het nemen van voldoende verzachtende en/of compenserende maatregelen geen schade optreedt (te beoordelen door het Ministerie van ELI!), hoeft geen ontheffing te worden verkregen.

De vraag of de ontheffing kan worden verleend zal worden beoordeeld door het bevoegd gezag (Ministerie van ELI) op grond van de volgende punten per beschermingsregime of soortgroep:

Tabel 2:

- ♣ In hoeverre treedt schade op?
- ♣ Komt 'de gunstige staat van instandhouding' in gevaar?

Tabel 3 én voorkomend in Bijlage IV

Habitatrichtlijn

- ♣ In hoeverre treedt schade op?
- ♣ Is er een wettelijk belang zoals bescherming flora en fauna, volksgezondheid of openbare veiligheid of dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.
- ♣ Zijn er andere, bevredigende, alternatieven?
- ♣ Komt 'de gunstige staat van instandhouding' in gevaar?

Tabel 3, niet voorkomend in Bijlage IV

Habitatrichtlijn

- ♣ In hoeverre treedt schade op?
- ♣ Is er een wettelijk belang zoals onder andere eerder genoemde belangen of een belang in de vorm van het uitvoeren van werkzaamheden in verband met ruimtelijke inrichting en ontwikkeling.
- ♣ Zijn er andere bevredigende alternatieven?
- ♣ Komt 'de gunstige staat van instandhouding' in gevaar?

Broedvogels (zie 4.1.6)

- ♣ In hoeverre treedt schade op?
- ♣ Is er een wettelijk belang zoals bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer of bedreiging volksgezondheid of openbare veiligheid.
- ♣ Zijn er andere bevredigende alternatieven?
- ♣ Komt 'de gunstige staat van instandhouding' in gevaar?

4.1.5 Gedragscode

Indien men in het bezit is van een door de minister van ELI goedgekeurde gedragscode hoeft bij werkzaamheden in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud en van bestendig gebruik voor de **Tabel 2 en 3**-soorten en ook voor vogels geen ontheffing aangevraagd te worden.

Als werkzaamheden worden uitgevoerd met gedragscode in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, hoeft voor **Tabel 2** soorten geen ontheffing te worden aangevraagd.

4.1.6 Broedvogels

Broedvogels vormen een aparte categorie buiten de genoemde drie tabellen. Voor broedvogels wordt in principe geen ontheffing verleend. Als men verstoringen buiten het broedseizoen laat plaatsvinden worden de vogels geacht te kunnen uitwijken en treedt geen schade op en is geen ontheffing noodzakelijk.

Van enkele soorten zijn de nesten jaarrond beschermd. De lijst met vogelsoorten waarvan de nesten gedurende het hele jaar zijn beschermd is in 2009 aangepast (zie Tabel 6). **Let wel!** Bij de bescherming van een jaarrond beschermd nest of verblijf wordt zowel de verblijfplaats als de (directe) omgeving die nodig is voor het succesvol functioneren daarvan, betrokken!

Voor jaarrond beschermde soorten kan, meestal alleen buiten het broedseizoen, wel ontheffing worden aangevraagd. Een 'omgevingscheck' is dan vereist. Een deskundige moet in dat geval vaststellen of de desbetreffende soort zelfstandig een vervangend nest kan vinden in de omgeving, of dat door verzachtende

Tabel 6.

Vogelsoorten waarvan de nesten in principe jaarrond zijn beschermd met beschermingscategorie (1 = soorten die ook buiten het broedseizoen het nest gebruiken als vaste rust- of verblijfplaats, 2 = koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop, 3 = soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing, 4 = soorten die niet of nauwelijks zelf in staat zijn een nest te maken).

Soort	Categorie
Boomvalk	4
Buizerd	4
Gierzwaluw	2
Grote gele kwikstaart	3
Havik	4
Huismus	2
Kerkuil	3
Oehoe	3
Ooievaar	3
Ransuil	4
Roek	2
Slechtvalk	3
Sperwer	4
Steenuil	1
Wespendief	4
Zwarte wouw	4

en /of compenserende maatregelen de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rusplaats gegarandeerd kan worden. Om zeker te zijn dat geplande of genomen maatregelen hiertoe voldoende zijn en er geen ontheffing nodig is, kunnen deze middels een ontheffingsaanvraag worden voorgelegd aan het ministerie van ELI. Het ministerie zal de ontheffingsaanvraag dan 'positief afwijzen' omdat geen schade wordt voorzien. Een dergelijke positieve afwijzing kan (juridisch) gelden als ontheffing voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Het is uiteraard essentieel dat de (aan het ministerie) voorgestelde maatregelen ook daadwerkelijk worden genomen.

Wanneer het niet mogelijk is passende verzachtende en/of compenserende maatregelen te nemen dient ontheffing te worden aangevraagd. Deze aanvraag wordt op dezelfde gronden getoetst als Tabel 3-soorten (zware toetsing).

De overige vogelsoorten keren weliswaar vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar beschikken over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Van deze soorten zijn de verblijfplaatsen alleen dan beschermd als 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen' (categorie 5).

4.2 Gebiedsbescherming

Gebieden die vallen binnen het zogenaamde 'Natura 2000 netwerk' zijn beschermd zijn volgens bepalingen van de Natuurbeschermingswet 1998. Voor een kaart-overzicht van Natura 2000 gebieden zie:

http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/documenten/gebieden/overzichtskaat_n2k.pdf

Naast deze wetgeving zijn soms andere gebiedsbeschermende bepalingen van kracht. Dit kunnen regionale of provinciale plannen of visies zijn die gebieden of soorten (extra) beschermen. Een voorbeeld hiervan zijn de 'weidevogelleefgebieden' van Noord-Holland. Per gebied zal moeten worden nagegaan of dergelijke bepalingen aan de orde zijn.

4.2.1 Ecologische hoofdstructuur (EHS)

Ingrepen in EHS-gebieden worden in principe niet toegestaan, tenzij bijvoorbeeld uitgesloten is dat de ingreep een negatief effect heeft op de EHS of de ingreep een groot maatschappelijk belang dient. Als de wordt toegestaan, moeten eventuele nadelige gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen en de resterende schade moet worden gecompenseerd.

4.3 Rode lijsten

Rode lijsten hebben vooral een signaalfunctie en zijn op de eerste plaats bedoeld als een instrument om de aandacht in beleid en beheer te richten op bedreigde en kwetsbare soorten binnen een bepaalde plant- of diergroep. Plaatsing van een soort op een Rode lijst heeft uitsluitend een beleidsmatig karakter en geen juridische gevolgen.

4.4 Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet

Bij de realisatie van een project dient beoordeeld te worden in welke mate er sprake is van negatieve effecten op aanwezige soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin het project plaatsvindt.

Zijn er negatieve effecten voor **Tabel 2** en/of **Tabel 3** soorten mogelijk dan dient een "Aanvraag ontheffing, ingevolge Flora- en faunawet artikel 75, vierde lid of vijfde lid onderdeel c" te worden ingediend bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van ELI. Deze aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ Het desbetreffende projectplan.
- ♣ Een actuele en volledige inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied (ongeveer 5 jaar geldig).
- ♣ Een beschrijving van de te verwachten schade voor de in de aanvraag vermelde soorten.
- ♣ Een beschrijving hoe de schade aan de beschermde soorten tot een minimum kan worden beperkt.
- ♣ Een beschrijving van voorgenomen mitigerende en/of compenserende maatregelen indien schade onvermijdelijk is.

Voor de eerdergenoemde **Tabel 3**-soorten dient wegens een uitgebreide toets ook te worden vermeld:

- ♣ Onderbouwing van de keuze voor de geplande locatie van de voorgenomen activiteit en onderzoek naar alternatieve locaties.
- ♣ De onderbouwing van het wettelijke belang van de voorgenomen activiteit.

4.5 Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is het mogelijk geworden voor particulieren, bedrijven en overheden om voor projecten een zogenaamde omgevingsvergunning aan te vragen onder de 'Wet algemene bepalingen omgevingsrecht' (Wabo).

De omgevingsvergunning komt in plaats van een groot aantal andere losse vergunningen en kan digitaal (of op papier) bij de gemeente waarin de activiteit

plaats vindt, worden aangevraagd. Formulieren zijn (digitaal) te verkrijgen via www.omgevingsloket.nl.

Ook een ontheffing Flora- en faunawet en een vergunning Natuurbeschermingswet 1998 kan onder de Wabo worden aangevraagd in het formulier door aan te geven dat ‘Handelingen worden verricht met gevolgen voor beschermde dieren en planten’. Vervolgens kan met het (digitale) formulier ongeveer op dezelfde wijze als bij de ontheffingsaanvraag zoals hierboven beschreven worden aangegeven welke beschermde flora en fauna voorkomt, wat de verwachte schade is, wat het belang is van de ingreep en welke verzachtende (mitigerende) en/of compenserende maatregelen worden getroffen. De gemeente waarbij de aanvraag is ingediend stuurt de informatie omtrent beschermde flora en fauna naar het ministerie van ELI die een ‘Verklaring van geen bedenkingen’ (Vvgb) afgeeft als onderdeel van de omgevingsvergunning. Als voorschriften worden overtreden en beschermde soorten worden geschaad, moeten de gemeenten handhaven. Bij een overtreding van de Flora- en faunawet die los staat van de Wabo, moet het ministerie van ELI optreden.

Mogelijke sancties zijn geldelijke boetes of stilleggen van werkzaamheden.

Voor de eerdergenoemde “tabel 3-soorten” dient wegens een uitgebreide toets ook te worden vermeld:

- ♣ onderbouwing van de keuze voor de geplande locatie van de voorgenomen activiteit en onderzoek naar alternatieve locaties;
- ♣ de onderbouwing van het maatschappelijk belang van de voorgenomen activiteit;
- ♣ een toelichting op de afweging van de voorgenomen activiteit.

De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan het criterium “doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort” en de mate waarop de functionaliteit van een vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats/groeiplaats aangetast wordt.

5 Conclusies en aanbevelingen

- ♣ In Overstad zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen. Derhalve is voor deze soortgroep een ontheffingsaanvraag niet nodig.
- ♣ In het gebied zijn broedvogels aangetroffen waarvan de verblijfplaatsen jaarrond zijn beschermd. Het betreft de Huismus. Als (negatieve) effecten op de verblijfplaatsen van deze soort wordt verwacht, dient een ontheffing te worden aangevraagd. In de ontheffingsaanvraag dienen passende mitigerende en compenserende maatregelen te worden beschreven (zie §4.4). Wanneer in een ontheffings-

aanvraag kan worden aangegeven dat de verstoorde vogels naar alternatieve, gelijkwaardige (eventueel aan te bieden) nestgelegenheid in de directe omgeving kunnen uitwijken, zal ontheffing niet nodig zijn omdat geen van de verboden van de Flora- en faunawet wordt overtreden.

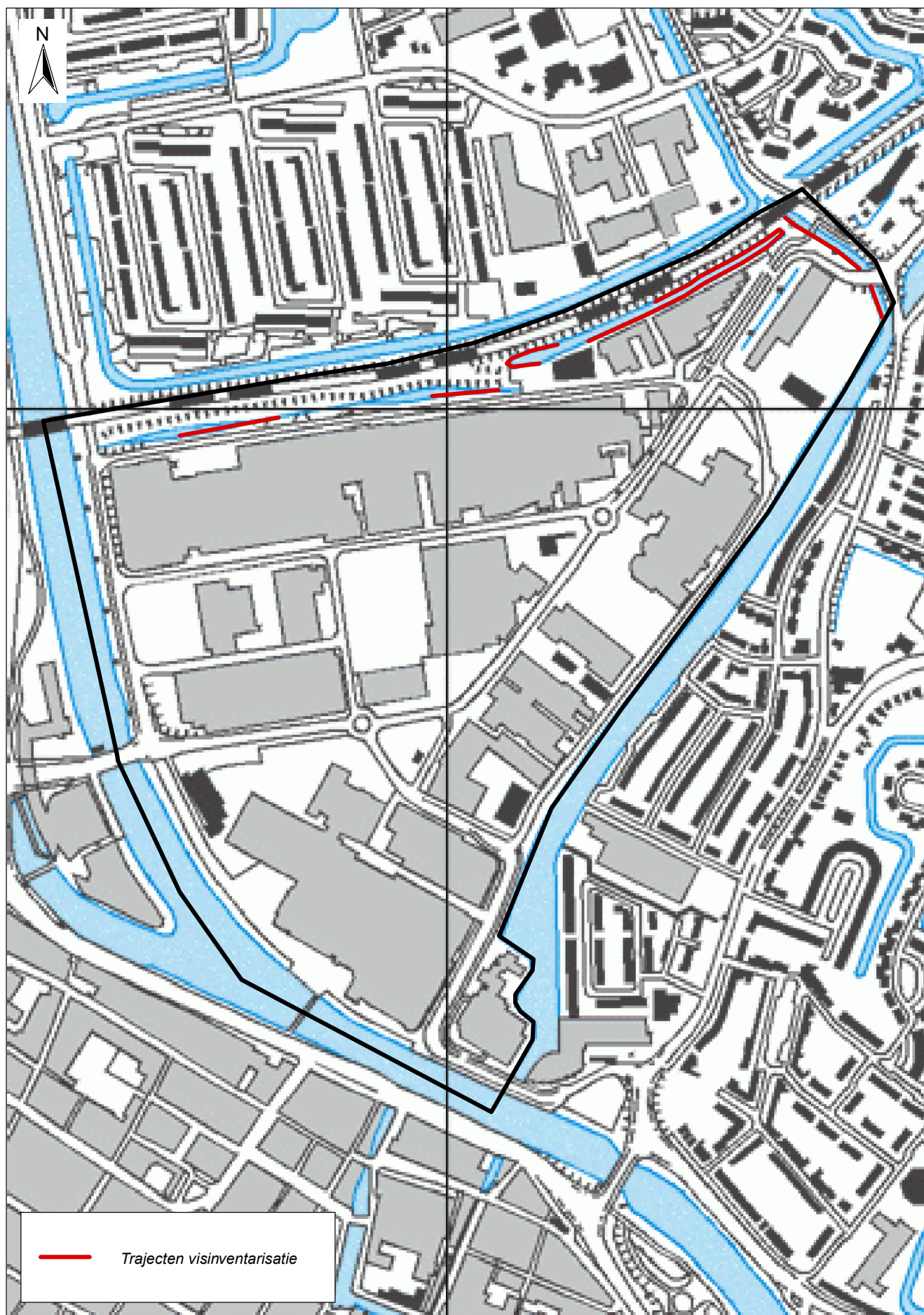
- ♣ In het plangebied is een tijdelijk verblijf van Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Indien er werkzaamheden worden verricht aan het gebouw waarin de vleermuizen zijn aangetroffen, dan dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend, waarin passende mitigerende en compenserende maatregelen worden beschreven (zie §4.4).

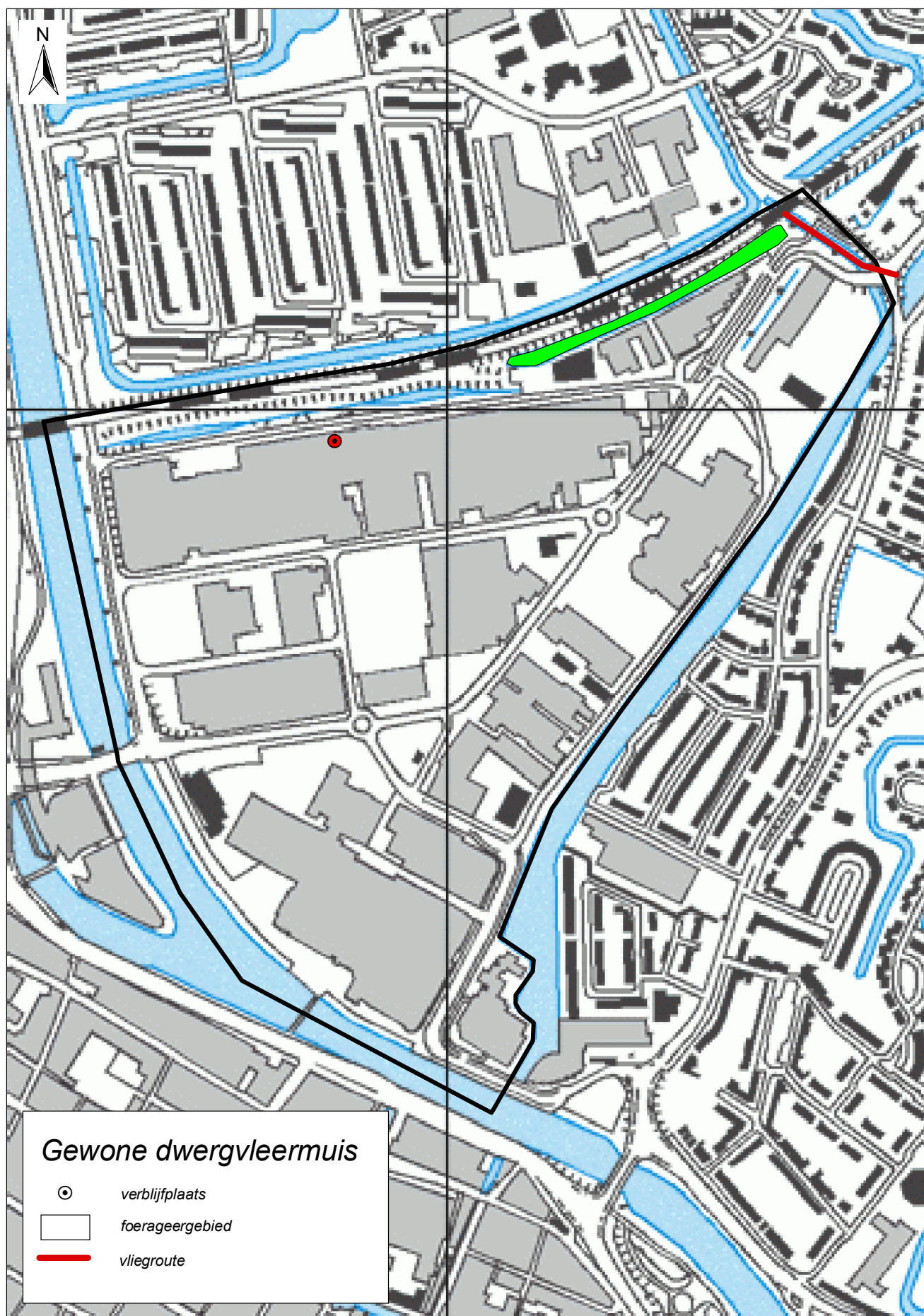
6 Literatuur

- BEUSEKOM, R. VAN, HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER, K. & THISSEN J. (RED.), 2005. *Rode Lijst van Nederlandse broedvogels*. Tirion uitgevers B.V., Baarn.
- BIJLSMA, R.G., HUSTINGS F. & C.J. CAMPHUYSEN, 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2)*. GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- BRIGGS, B. & D. KING, 1998. *The Bat Detective. A fieldguide for bat detection*. Stag Electronics, West Sussex.
- BROEKHUIZEN, S., B. HOEKSTRA, V. VAN LAAR, C. SMEENK & J.B.M. THISSEN (RED.), 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. 3^e herziene druk. Utrecht.
- GRIMMBERGER, E., 2001. *Gids van de Vleermuizen van Europa*. Tirion, Baarn.
- HOLLANDER, H. & P. VAN DER REEST, 1994. *Rode lijst van bedreigde zoogdieren in Nederland (basisdocument)*. Utrecht.
- KAPTEYN, K., 1995. *Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding*. Provincie Noord-Holland, Noordhollandse Zoogdierstudiegroep, Het Noordhollands Landschap, Haarlem
- LANGE, R., P. TWISK, A. VAN WINDEN & A. VAN DIEPENBEEK, 1994. *Zoogdieren van West-Europa*. Utrecht.
- LIMPENS, H., K. MOSTERT & W. BONGERS (RED.), 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen: onderzoek naar verspreiding en ecologie*. Utrecht.
- NIE, H.W. DE & G. VAN OMMERING, 1998. *Bedreigde en kwetsbare zoetwatervissen in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst*. Rapport nr. 33, IKC Natuurbeheer, Wageningen.
- NIE, H.W. DE, 1997. *Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen*. 2^e herziene druk. Doetinchem.
- NIE, H.W. DE, 1997. *Beschermde en kwetsbare zoetwatervissen in Nederland. Voorstel voor een rode lijst*. Nieuwegein.
- SCHARRINGA, C.J.G., W. RUITENBEEK & P.J. ZOMERDIJK, 2010. *Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009*. Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland, Landschap Noord-Holland.
- SLUIS, D., 2005. *Overstad te Alkmaar. Quick scan natuurtoets Overstad te Alkmaar*. Van der Goes en Groot-advies 2005, Alkmaar.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- TWISK, P., A. VAN DIEPENBEEK & J.P. BEKKER, 2009. *Veldgids Europese zoogdieren*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- VLEERMUISVAKBERAAD (NETWERK GROENE BUREAUS, ZOOGDIERVERENIGING VZZ EN GEGEVENS-AUTORITEIT NATUUR). *Vleermuisprotocol 2011*.
- WISMEIJER, H., 2002. *Zoogdieren van Europa*. ANWB bv/ TIRION Uitgevers bv, Baarn.

Bijlage 1. Bemonsterde trajecten visinventarisatie

Bijlage 2. Gebiedsfuncties Gewone dwergvleermuis

Bijlage 3. Territoria van de Huismus

